

'MENSEN HEBBEN BEHOEFTE AAN RITUELEN'

Opnieuw zijn er mensen die het oude 'duivelse' geloof aanhangen. Ze worden heidenen genoemd – heidebewoners, ongelovigen, afvalligen – en hebben een hernieuwde belangstelling voor het voorchristelijke geloof. Het neo-paganisme vult het vacuüm dat de kerk achterliet met iets wat in essentie een spiritueel natuurgeloof is. 'Mensen die een ritueelloos leven hebben zijn arm. Ik heb cultuur, maar veel mensen in Nederland zijn dat kwijt. Het is terug te winnen.'

P
TEKST
ARNOLD-JAN
SCHEER
FOTO'S
NH

'Prachtig, zo hoog als en groen als de vegetatie staat', zegt Axnot als we langs de Kralingse Plas lopen. Hij wijst naar fluitenkruid en brandnetels. Zijn voornaam Axnot doet me al vermoeden dat hij een heiden is. Axnot is niet zijn burgerlijke naam en zijn achternaam is Fries, die eindigt op 'stra'. Hij heeft die liever niet in het blad ('als het niet hoeft, dan hoeft het niet'). Hij heeft een

baardje met al wat grijs erin, een drukke baan bij een dochter van de NS, is bijna 40 en heeft een derde kind op komst. Axnot maakt een zeer bijdetijdse indruk, is hoofdcoördinator Zonnewendefeesten van 'Nederlands Heidendom', opgericht in 2000 als studiegroep waaruit cultische vieringen ontstonden.

Hij heeft een bibliotheek met duizenden Nederlandstalige maar ook Duits-, Engels-, Frans- en natuurlijk ook Friestalige boeken op zolder over oude volkstradities. ‘Er is niets waar ik meer van weet.’

Ik vraag hem hoe hij aan die naam komt voluit: Axnot Wedasunu van Fivelgo. ‘Waar mijn wieg stond, op de dijk tegenover Schiermonnikoog, heet het Fivelgo. Aanvankelijk hadden wij leden van Nederlands heidendom allemaal een heidense naam. Axnot betekent bijl. Maar ‘ax’ is ook de naam voor de wereldboom en ‘noot’ betekent vriend. Dus zou je kunnen zeggen, vriend van de wereldboom, de meie. En bij mij zie je er ook nog Wedasunu tussen staan. Die extra naam heb ik pas gekregen na mijn Wodanwijding. Weda is de Friese naam voor Wodan en ‘sunu’ is zoon in het Oudfries.’

Koning Redbad

Je hebt een wijding aan de Germaanse God Wodan gedaan?

‘Heb je gehoord dat er een theatergroep is die Redbad in Friesland in een openluchttheater ten tonele brengt?’ Redbad was de Friese vorst uit het jaar 680 die er nu om bekend staat dat hij het

Behalve degene die Redbad speelt is er, zover ik weet, niemand in Nederland die hetzelfde heeft doorgemaakt.

Het is een verkenning eigenlijk. Jij bent er te oud voor, denk ik. Je moet nog een beetje aan het begin van je leven staan. De stap naar volwassenheid. Voor mij een paar jaar geleden.’

Axnot lijkt emotioneel te worden. ‘Ik werd naar een plek gelokt, onder valse voorwendselen, ik kreeg geen eten en drinken aangeboden terwijl andere aanwezigen koffie met taart nuttigden en voordat ik het wist lag ik in een kofferbak. Ze brachten me naar een rivier, die de grens vormde tussen het land van de levenden en de doden. Dat is het verschil tussen het profane en sacrale landschap. Heb je wel eens van het Oera Linda boek gehoord?’

Ik ken het toevallig. Het is een manuscript in een tot dan toe onbekend runenschrift dat in 1872 uitgegeven werd door een prominent lid van het Provinciaal Geschiedkundig Friesch Genootschap. Het vertelt over een vierduizend jaar oude Friese beschaving. Mogelijk een falsificatie, maar wel van een deskundige. Axnot: ‘Linda, nou dat is de rivier de Linde. Wat ligt er aan de andere kant van de rivier de Linde?’

christendom afwees. De legende vertelt dat hij toen op het moment van zijn geplande bekering zijn voet het doopwater al raakte, hij aan de Frankische missionaris Wulfram vroeg: 'Kom ik dan wel bij mijn voorouders?' waarop Wulfram antwoordde dat ze in de hel waren omdat ze niet gedoopt waren. Daarop trok Redbad zijn voet terug. Hij wilde met zijn voorouders verenigd worden. Er zijn recent een Nederlandse fictiefilm en een Fries toneelstuk over gemaakt. 'De mannen die verantwoordelijk waren voor mijn ontvoering en afpeigeringen', vervolgt Axnot, 'en mij uiteindelijk aan de galg hebben doen laten belanden, hebben indirect ook een vinger in de pap gehad in het script van dat toneelstuk, kwam ik later achter. 'Dit komt precies overeen met jouw inwijding', zei een vriendin die naar de voorstelling was geweest. De inwijding is een rite van dood en herleven. De inwijdeling komt aan de galg te hangen (net als Wodan/Odin aan een boom, die daardoor nieuwe wijsheid verkreeg, red.). Koning Redbad van de Friezen laten ze in de theatervoorstelling hetzelfde doormaken. Het maakt deel uit van rituelen binnen een geheimbond.

Friesland. 'Oera Linda' betekent 'over de Linde' en slaat op Friesland.

En ik werd gedwongen die rivier over te zwemmen. Tussen het landschap van mijn voorouders en het dodenland in dit geval, waar alle grafheuvels liggen. Daar groeit ook de jeneverbes, in het volksgeloof typisch een struik die met de voorouders te maken heeft.

'Zonder rituelen leven is ongezond. Je voelt je ongelukkig. Ze geven het leven meer zin, het gaat dan niet geruisloos aan je voorbij'.

En daar op een grafheuvel mocht ik *útsitte*, naar voren en naar achteren kijken, naar de tijd die achter me lag en de tijd die voor me lag. Ondertussen was ik wel gedrogeerd met mede, een alcoholische honingdrank. Het is een rite van dood en herleven, hè. De inwijdeling komt uiteindelijk aan de galg te hangen. Ze hadden aan het eind van die dag groots uitgepakt met eten en drinken, maar ik had er geen zin meer in. Ik ben in het bed in het hotel dat ze geregeld hadden gaan liggen en ik heb de klok rond geslapen'

Was het een geslaagde inwijdingsproef?

'Ja'

Waarin je de poorten van de onderwereld hebt gezien?

'Ja'

Heb je je altijd heiden gevoeld?

'Ik heb wel altijd heidense dingen gedaan. Zo doe ik al 40 jaar mee aan het opzetten van de meiboom. In die traditionele cultuur ben ik opgegroeid. Kallemooi is het meest noordelijke meiboomfeest dat nog overgebleven is. 'Kalle' betekent eerste en 'mooi' mei. Het is ooit verplaatst naar Pinksteren.

Door het verplaatsen werd makkelijker het nieuwe geloof aangenomen?

Precies. In heel Europa hebben mensen vaak niet in de gaten dat ze heidense gebruiken uitvoeren. Ik ontdekte dat ook pas op latere leeftijd.

Tijdens Kallemooi wordt een levende haan bij iemand van het erf gestolen en met genoeg eten en drinken drie dagen in een mand op een paal opgehesen. Dat gaat terug op het steelrecht van de mannenbonden, van de omes. Op Borkum heten ze de Klaasohms, een soort mythische vaders. De haan staat voor de groeikracht in de natuur.'

Heb je je kinderen ook allemaal heidense namen gegeven?

'Ja, Germaanse heidense namen. Kijk, heidens is een Germaans woord, dus heb je het over heidendom, dan heb je het over het Germaanse volksgeloof. Een heiden is iemand die de ongecultiveerde gronden bewoonde. Daar tegenover had je de stadsmensen die al christenen waren. Heidenen waren de mensen die het Germaanse volksgeloof nog aanhingen. En wij nieuwe heidenen, zijn dan wel in de stedelijke gebieden opgegroeid, maar iedereen weet wel wat je ongeveer met het woord heiden bedoelt.'

Het neo-paganisme vult het vacuüm dat de kerk achterliet. Of de new age, al dan niet gelardeerd met oosterse invloeden uit het Boeddhisme en Hindoeïsme. Vaak vinden rituelen hun oorsprong in het sjamanisme, waarvan nog levende resttradities te vinden zijn in Siberië. En bij andere inheemse volkeren overal ter wereld, die nog veel dichter bij de natuur staan dan de westerse stedelingen. Het contact met de hogere machten hoeft niet altijd via een sterk georganiseerde religie te verlopen.

Uit alles blijkt dat het heidendom in essentie een spiritueel natuurgeloof is, waarin het contact met de voorouders belangrijk is. Wat dat betreft is het vergelijkbaar met geloven van inheemse Afrikanen, Indianen, Aziaten en Australische Aborigines. Er zijn paganisten, sjamanisten, satanisten, wicca aanhangers (moderne heksen). Vaak zijn hun rituelen geënt op Keltische riten die ook weer veel lijken op die van Germaanse stammen. Neem het Vlaamse Izegrim (door de Vlaming Erwin Horckmans, stadsgids van 'Mysterieus Mechelen') een cultische midwinterbond die aansluit bij de oeroude traditie van perchten, ruprechten, krampussen, jolasveinar, mummies, wüder, klaubaufen, habergeisse, père fouettard, sundrums, klozums, allemaal gemaskerde figuren die tijdens de midwinter uit hun holen komen.

'Dit zijn Europese traditionele midwinterbonden die hun 'wortels' in onze etnische, voorouderlijke religie hebben en die vandaag nog steeds actief zijn', vermeldt de website van Izegrim. En meer nog: 'Er is een regio-overstijgende revival aan de gang van kleinere groeperingen die het belang inzien van voortzetten en beleven van onze eigen tradities. Izegrim verricht op dit vlak pionierswerk in de Lage Landen. De naam Izegrim verwijst initieel naar de helmmaskers die leden van de cultische mannenbonden vaak droegen'. Er wordt door weer anderen elk jaar een 'Krampusloop' georganiseerd in Rotterdam, met gemaskerde midwintergeesten die al eeuwen in de Alpen rondgaan. Axnot heeft eraan meegedaan.

'Ik heb nog een oud hertengewei liggen,' zegt Axnot. Maskers en horens horen bij de midwintertijd'.

Dierenvermommingen zijn uitingen van oeroudheidendom, net als brandende raderen die van de bergen afrollen, het bezoeken van duizenden jaren oude heiligdommen, vuurrituelen, voorouderverering

Ook heidense cultusplekken worden opnieuw geëerd, zoals hunebedden, Stonehenge, en grafheuvels. Denk verder aan wichelroedetochten, of Vikingfeesten, zoals jaarlijks op de Shetlandeilanden.

Extreemrechts

Door de discussie over identiteit en multiculturaliteit is het onderwerp in de belangstelling komen te staan. Bij het vieren van je eigen cultuur en het teruggaan naar je eigen roots is extreemrechts nooit ver weg. Axnot: 'In het begin moesten we oppassen dat wij niet in een kwaad daglicht gesteld werden, omdat je met tradities bezig bent, met je eigen wortels. Je bent bezig met regio, in plaats van met een gecentraliseerd Europa. Met verscheidenheid aan eigenheid. Het is dan niet leuk om racist te worden genoemd. Het lijkt op zoals de kerk de heidenen en de joden onder handen wilde nemen, omdat ze andersdenkend waren. De extreemlinksen zijn nu eigenlijk de fascisten. Het is een beetje omgedraaid in de loop der tijd. Wij hebben gewoon een regel dat we niet aan politiek doen.'

Ook Heidenen van de Lage Landen, dat overigens niets te maken heeft met Nederlandsheidendom, 'weerhoudt zich van elke uiting van politiek/maatschappelijke aard'. Zo is op Facebook te lezen. 'We distantiëren ons van elke uiting van extreemrechtse aard en witte superioriteit, en staan absoluut niet achter het gedachtegoed en de acties van dergelijke lui.'

Tot een favoriet uitstapje voor heidenen behoort een tochtje naar de Externsteine in het Teutoburgerwald, een bosgebied in Duitsland waar verschillende boreale plekken te vinden zijn.

Deze rotsformatie kreeg een slechte naam toen Nazi's er ook bijzondere belangstelling voor kregen?

'Zo gaat het in de tijd,' zegt Axnot. 'Eerst hebben ze het heidens heiligdom daar gesloopt en gekerstend. En in Christelijke tijd komen de Nazi's een keer langs en die gebruiken het voor hun eigen doeleinden.

En nu die weg zijn, pakken de new age, de pagans en de heidenen het weer op. Ik ben daar wel eens met midwinter geweest. Een zooi dat het daar is. Overal liggen flessen mede. Ik denk: lekkere heidenen zijn jullie.'

Ik besluit een kijkje te nemen, het Teutoburgerwald ligt maar 200 kilometer van Nederland. Het is het stamgebied van Prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld en dus ook van de voorouders van onze huidige vorst.

Hier stroomt de Lippe, de rivier waar Bernhard zijn achternaam aan dankte.

In 1263 werd dit vorstendom gesticht door Bernhard de derde van Lippe.

De regio heet zelfs Lippe. Vlakbij gooien ze met Pasen brandende raderen van de berg, het dal in, waar het dorp Lugde ligt. Net als ooit in Nederland in het voorjaar vanaf de duinen.

Diep in het Teutoburger Wald klimt de bochtige weg sterk tussen dichte loofbomen. Het daglicht is groen door het chlorofyl. Regengordijnen vallen in vlagen neer. De bossen trekken enorm veel regen aan. Het valt in bakken naar beneden. Alles druipt, maar hel licht schittert tussen de bladertoppen.

Als ik de auto op de parkeerplaats van het 'Hermannsdenkmal' heb neergezet, tempert de regen. Damp klimt de berg op. Hermann is eigenlijk de grootste oude held van Duitsland, zijn naam is synoniem voor oppositie tegen de Romeinen in de eerste jaren na Christus.

Als ik verder klim, zie ik hem boven de bomen oprijzen. Het beeld staat op de berg, is immens, pompeus en kopergroen uitgeslagen. Hij draagt een gevleugelde Germanenhelm en daagt met opgeheven zeven meter lang zwaard de donkere wolkenhemel uit. Een mantel valt langs een zijde over zijn Romeins tuniek en hij houdt een tien meter hoog schild vast dat tot op de sokkel reikt. Hij heeft lange haren, een breed Germaans gezicht, geaccentueerd door de onderkaak,

enorme dikke bovenbenen en kuiten en enorme reuzenvoeten in sandalen, als een gigant van Grimm, meer dan 50 meter hoog. Alles is nevelig om hem heen, maar achter kijk ik naar de bewegende wolken. Hij lijkt voorover op me te vallen. Zonnestralen reiken tot in omringende druipende bossen.

Het druipt hier ook van heidens en nationaal gevoel.

Het 'Hermannsdenkmal' werd voltooid in 1875. De inscripties in de sokkel en er omheen ademen de geest van het Duits nationalisme uit die tijd. In het zwaard staat: 'Duitsland, eenheid is mijn kracht'.

En in een nis: 'Arminius is zonder twijfel Duitslands bevrijder. Een man die Rome uitdaagde. Niet zoals andere Germaanse leiders in vroeg stadium, maar toen Rome in het toppunt van macht stond'.

De als jongen door de Romeinen ontvoerde Germaan Arminius, (Romeins voor Hermann) werd gegijzeld en opgeleid tot Romeins krijgsheer.

Als legeraanvoerder hervond hij zijn Cheruskisch stamverband van zijn voorouders en lokte de Romeinse invallers in een verbond van Germaanse stammen in een hinderlaag, waardoor de Romeinen zich terug moesten trekken tot achter de Rijn in Frankrijk.

De Externsteine, ligt enkele reuzenvoeten hier niet ver vandaan. Daar had ik op een knopje gedrukt van een toeristische praatpaal die uitleg geeft en hoor Nederlands praten. Het is Juliana, de echtgenote van Bernhard. Ze heeft boterzachte g en dik Duits accent dat haar afkomst onmiskenbaar verraad. Gelardeerd met Duitse woorden:

'Externsteine, audionummer 1.

Spectaculair rijzen de Externsteine boven het Teutoburger Wald uit. Ze zijn het resultaat van geologische ontwikkelingen.

...De naam van de Externsteine is afgeleid van de Germaanse taalstam voor scherp, kantig en spits.

... Reeds aan het einde van de oude steentijd, ongeveer 10.000 jaar geleden, zochten jagers die op doortocht waren hier bescherming tegen weer en wind...

In de tweede helft 18e eeuw werd het een populair doel voor toeristen...

Vooral vanuit de kuuroorden uit de omtrek, bezochten talrijke bezoekers deze plaats,

gedreven door natuurromantiek en vroeg opkomende nationale geestdrift.'

Ze zegt niets te veel.

'In de 20er jaren van de vorige eeuw raakten de Externsteine in de focus van nationaal-socialistische en volkse bewegingen.

De voormalige dominee Wilhelm Teudt die verkondigde de opvatting dat 'dit in voorchristelijke tijd een centraal Germaans observatorium en gesternte heiligdom geweest zouden zijn.

Als gevolg daarvan werden de Externsteine tot een podium voor prominente politici en organisaties van het NS-regime, zoals bijvoorbeeld de gemeenschap wetenschap van Duits voorouderonderzoek onder Heinrich Himmler.'

En inderdaad: gedurende de naziverkiezings-campagne in op 3 november 1933 reisde Himmler door dit gebied, waar hij zijn eerste kennismaking had met dit 'land van Hermann de Cherusker'.

'De mythische atmosfeer van het Teutoburgerwoud, een rit door de mist naar het Hermanns Denkmal en het romantische kasteel waar het gezelschap van de Führer de nacht doorbracht, maakte diepe indruk op hem en deden hem op de gedachte komen om het voor de SS te gebruiken', lees ik in 'The occult roots of Nazism'.

Nog diezelfde dag besloot Himmler het te restaureren. De 'Wewelsburg' werd een centrum voor ideologische rassenscholing.

Een hoofdkwartier onder directe controle van de persoonlijke Staf van de Reichsführer. Men wilde via rituelen het Irministische geloof doen herleven. Naar de Irminzuil, het heiligdom dat Karel de Grote had verwoest om het oude geloof in het hart te treffen.

Nieuwe heidenen houden zich bezig met onschuldiger zaken, zoals rond een boom dansen, door het vuur springen, meiboom opzetten, een oud natuurgeloof belijden.

Net zoals de oervaders van het socialisme dat deden. Domela Nieuwenhuis en consorten.

Socialistische Jongeren die op de Paaschheuvel rond de meiboom dansten in de 'vrije Buiten', de AJC-vlag in top. De meeste moderne PvdA-ers zijn dat vergeten.

Torenhoge vuren, Kallemooi en Zwarte Piet zijn een doorn in het oog van linkse milieu- en dierenactivisten. Die gebruiken hebben het moeilijk. Dominante culturen, zoals van de kerk hebben de oorspronkelijke inheemse geloven altijd bestreden, zoals de opgelaaide politieke correctheid dat nu weer doet.

Maar volgens de nieuwe heidenen zoals Axnot, die de brandnetels niet als onkruid ziet, kan men het eigene niet verloochenen.

